

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Цивільного
процесуального кодексу України та Закону України «Про судовий збір»
щодо удосконалення правових засад діяльності Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини»
*(реєстр. № 13249 від 01.05.2025)**

***Анотація:** В інформаційній довідці проаналізовано положення проекту Закону України «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України та Закону України «Про судовий збір» щодо удосконалення правових засад діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (реєстр. № 13249 від 01.05.2025), спрямованого на посилення інституційної спроможності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо звернення до суду заради захисту осіб, які не можуть самостійно захистити свої права через фізичний стан, вік, недієздатність або обмежену дієздатність.*

***Ключові слова:** Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, парламентський контроль, звернення до суду, захист прав і свобод осіб, фізичний стан, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність, обмежена дієздатність, Цивільний процесуальний кодекс України, судовий збір.*

I. Вступ

Метою запропонованих проектом Закону України «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України та Закону України «Про судовий збір» щодо удосконалення правових засад діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (далі – законопроект) змін, як зазначено в пояснювальній записці до нього, є забезпечення належного здійснення парламентського контролю за додержанням процесуальних прав громадян, а також усунення обмежень у реалізації Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноваженим) права звертатися до суду заради захисту осіб, які неспроможні самостійно захистити свої права через фізичний стан, вік, недієздатність або обмежену дієздатність.

Для досягнення визначених цілей законопроектом пропонуються відповідні зміни до статті 7 Цивільного процесуального кодексу України та статті 5 Закону України «Про судовий збір».

II. Основна частина

Зміни, передбачені законопроектом, полягають у наданні права Уповноваженому або представнику Уповноваженого бути присутнім на закритих судових засіданнях для реалізації повноважень щодо парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина. Законопроектом передбачається звільнити Уповноваженого від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях при зверненні до суду з метою захисту прав і свобод осіб, які неспроможні самостійно захистити свої

права і свободи через фізичний стан, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність.

Проведений аналіз змісту законопроекту свідчить про те, що його прийняття посилить інституційну спроможність Уповноваженого у здійсненні парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, сприятиме підвищенню рівня захисту цих прав і свобод у цивільному судочинстві.

Підтримуючи прагнення суб'єкта права законодавчої ініціативи стосовно забезпечення належного здійснення парламентського контролю за додержанням процесуальних прав громадян, а також усунення обмежень у реалізації Уповноваженим права звертатися до суду заради захисту осіб, які неспроможні самотійно захистити свої права через фізичний стан, вік, недієздатність або обмежену дієздатність, вважаємо за доцільне, висловити окреме застереження.

У пояснювальній записці вказано, що «законопроектом передбачається вплив на дохідну частину Державного бюджету України (22030100). Відбудеться, зокрема, зменшення доходів за кодом класифікації доходів 22030100 «Судовий збір». Спрогнозувати зменшення доходів неможливо, оскільки звернення до суду з метою захисту прав і свобод осіб, які неспроможні самотійно захистити свої права і свободи через фізичний стан, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність, наразі не здійснюються через обмеженість бюджетного фінансування інституції».

У цьому зв'язку слід зазначити, що відповідно до частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України до законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки). Якщо такі зміни показників бюджету передбачають зменшення надходжень бюджету та/або збільшення витрат бюджету, до законопроекту подаються пропозиції змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету. Частиною третьою статті 91 Регламенту Верховної Ради України встановлено, що у разі внесення законопроекту, проекту іншого акта, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету (надходжень бюджету та/або витрат бюджету), суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки).

III. Висновки

Пропоновані законодавчі зміни безумовно посилять інституційну спроможність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у здійсненні парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини та громадянина, сприятимуть підвищенню рівня захисту цих прав і свобод у цивільному судочинстві.

Разом із тим із метою виконання відповідних положень Бюджетного кодексу України та Регламенту Верховної Ради України до законопроекту має бути додане фінансово-економічне обґрунтування.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*